

کودکان در خانواده های چند زبانه

جزوه معلوماتی

DARI

OSLOMET

NAFO

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring

مقدمه

این جزوه معلوماتی درباره ده پرسشی ست که والدین بیشتر وقت ها، درباره رشد چند زبانی کودکان می پرسند. این جزوه معلوماتی همچنین برای کارمندان کودکان در کدکستان ها، مکاتب و مراکز صحتی در نظر گرفته شده و می تواند اساسی برای گفتگو با والدین درباره ی رشد چند زبانی کودک باشد.

جزوه معلوماتی از بروشور سویدی "دو زبان یا بیشتر، مشوره به خانواده های چند زبانه"، تهیه شده توسط انیستیتوت تحقیقات زبانی در رینکی، آماده و اقتباس شده است. جزوه بر اساس وضعیت کودکان چند زبانه در کدکستان ها و مکاتب ناروی مناسب و همخوان می باشد.

در مورد چند زبانی

بیشتر جوامع جهان چند زبانی می باشند. داشتن مهارت در چند زبان، توان ارزشمندی هم برای شخص و هم برای جامعه است. زبان ارتباط نزدیکی با هویت، اجتماعی شدن و تبارز فرهنگی دارد و برای همین بخش مهمی از زندگی کودک و بزرگسال می باشد.

دو زبانه بودن به موارد مثبت زیادی منجر می شود و خانواده هایی که دو زبان یا بیشتر دارند نمی توانند تصور کنند که بدون آن باشند. اگر کودکان در کدکستان و مکاتب به چند زبانی توجه مثبت داشته باشند، پیشرفت کودکان چند زبانه سرعت بیشتری خواهد داشت.

خانواده های چند زبانه گوناگون هستند

خانواده ها به چندین شکل می توانند دو زبانه یا چند زبانه باشند.

- پدر یا مادر و یا هر دو، زبانی غیر از نشک دارند.
 - والدین زبان مادری متفاوت دارند و کودک از ابتدا دو یا چند زبان را در خانه می شنود.
 - پدر یا مادر یا هر دو، در کشوری بزرگ شده اند که افراد در خانه و مکتب به زبان های مختلف صحبت می کنند.
- بسیاری از خانواده ها، علاوه بر والدین، از اقوام و وابستگی تشکیل شده اند که نقش فعالی در زندگی روانه کودک داشته و می توانند به کودک دسترسی به چند زبان را فراهم کن

1: آیا کودک همزمان توانایی چند زبان را دارد؟

کودک بصورت همزمان می تواند چند زبان را بیاموزد. در بخش های زیادی از جهان، فراگیری چند زبان برای کودکان از هنگام خردسالی معمول می باشد. برای اینکه کودک بتواند در چند زبان، در سطح قابل قبول رشد داشته باشد، نیاز به کمک فعالانه، هم خانه، هم کودکستان و هم مکتب می باشد. حمایت و تشویق بزرگسالان از چند زبانی در محیط کودکان مهم است.

خانواده های اقلیت، در صورتی که آنان زبان مادری خود را حفظ کنند ارتباط آسان تر با وابستگان و دوستان در کشور دیگر می توانند داشته باشند. کودکان در چنین خانواده هایی، در صورت تسلط بر زبان والدین، می توانند امکان بیشتری برای سهیم شدن در میراث فرهنگی آنان داشته باشند. این باعث تقویت هویت و تعلق کودک می شود.

2: آیا کودک در صورتی که پدر و مادر به زبان مادری در خانه صحبت کنند، می تواند زبان نشک را بیاموزد؟

در صورتی که کودک بخوبی در زبان مادری رشد کرده باشد، فرصت های بهتر برای فراگیری زبان دیگر دارد. زبان مادری و زبان دیگر می توانند بصورت پشتیبان یکدیگر عمل کنند. اگر کودک اصطلاحی را در زبان مادری آموخت - برای نمونه gaajaysan در زبان سامی- یادگیری اصطلاح مناسب آن در نشک - sulten - آسان تر است.

همه ی والدین می خواهند کودکانشان در مکتب موفق باشند. برای همین بسیاری از آنان می خواهند که کودکان، نشک را در زودترین فرصت بیاموزند. این بدان معنا نیست که پدر و مادر باید هنگام صحبت با کودک به زبان مادری، دیگر صحبت نکنند. والدین می توانند کمک کنند که کودک به محیط هایی که زبان نشک در آن جریان دارد دسترسی داشته باشند. این اتفاق بصورت معمول در کودکانستان و محیط های نزدیک یا همراه با دوستان و آشنایان والدین روی می دهد.

3: در صورتی که پدر و مادر زبان های مختلف دارند، آن ها با کدام زبان با کودک صحبت کنند؟

در خانواده هایی که مادر و پدر زبان های مادری مختلف دارند، پیشنهاد می شود که هر کدام با زبان خود با کودک صحبت کنند. وقتی همه اعضای خانواده با هم هستند، می توان زبانی را که احساس می شود طبیعی تر است، یکی از زبان های مادری، نشک یا یک زبان مشترک دیگر صحبت کرد. مهمتر از همه این است که والدین بتوانند با کودک خود به زبانی ارتباط برقرار کنند که آن ها بهترین تسلط را بر آن دارند. همچنین در خانواده هایی که یکی از والدین زبان نشک دارد و دیگری زبان مادری دیگر، خوب است که هر کدام از والدین به زبان خود صحبت کنند. بیشتر وقت ها زبان نشک در چنین خانواده هایی تسلط پیدا می کند. در صورتی که پدر و مادر می خواهند کودک چند زبانه باشد، حمایت از کودک برای رشد در دو زبان مهم است.

4: در حالتی که کودک زبان ها را با هم مخلوط کند چطور؟

مخلوط کردن کلمات از زبان های مختلف در یک جمله توسط کودکان چند زبانه، کاملاً معمول می باشد. این ناشی از این است که کودک هنوز تفکیک بین زبان های مختلف را یاد نگرفته است. همچنین می تواند اینگونه باشد که کودک، در صورت نیاز، کلمات را از زبان دیگر قرض بگیرد. بنابراین کودک از تمام مهارت های زبانی خود استفاده می کند.

جابجایی از یک زبان به زبان دیگر توسط کودک، در هنگام صحبت با افراد چند زبانه دیگر معمول می باشد. آن ها از موقعیت برای تبادل بین زبان های مختلف خود، جهت پیش کشیدن نکات ظریف، احساسات یا ایجاد جمع بین افرادی که زبان مشترک صحبت می کنند استفاده می نمایند. بسیاری از تک زبانه ها برای فهم یا پذیرش چنین تبدالی در زبان مشکل دارند. پژوهش نشان می دهد که برای تبادل بین زبان ها به روش مناسب، شناخت بالای زبانی لازم است و این در گفتگوهای دوزبانی، معمول و کارا می باشد.

برای اینکه ما زبان های مختلف را در موقعیت های مختلف استفاده می کنیم، برای کودک چند زبانه، توانایی کودک در محیط ها و موقعیت های مختلف، به یک زبان نسبت به زبان دیگر معمول می باشد. کودک برای نمونه، به زبان نشک آسان تر درباره آنچه در کودکانستان روی داده صحبت می کند، ولی ترجیح می دهد که از زبان مادری درباره موارد مربوط به خانواده و خانه استفاده نماید. کودک می تواند در هنگام صحبت با کلا نسلان فامیل یا پدر و مادر از زبان مادری استفاده کند، ولی هنگام صحبت با دوستان یا خواهر و برادر، بین زبان ها تبادل کند.

5: در صورتی که کودک تنها به زبان نشک در خانه صحبت کند، چه می توان کرد؟

ترجیح دادن کودکان دو زبانه به صحبت به نشک، در دوره های مشخص غیر معمول نیست، هر چند والدین کوشش داشته باشند که به یک ترتیب با آن ها به زبان مادری صحبت کنند. در صورتی که کودک در هنگام صحبت والدین به زبان مادری، به زبان نشک صحبت کند، پدر و مادر می توانند با پاسخ دادن بوسیله ی کلمات و اصطلاحات درست در زبان مادری، به کودک کمک نمایند. در هر حال، تماس و ارتباط با کودک، بدون در نظر داشت اینکه از کدام زبان استفاده می شود، مهم تر از همه می باشد. مهم تر از همه این است که به آنچه کودک برای گفتن دارد توجه شود تا اینکه او کدام زبان را برای صحبت انتخاب می کند. نکته اساسی این است که باید صبور بود. آموختن زبان مادری توسط کودک، در محیطی که زبان نشک دارای نفوذ و موقعیت بهتری نسبت به زبان مادری ست، نیاز به زمان می باشد.

برای اینکه کودک چند زبان شود، مهم است که والدین با او به زبان مادری صحبت کنند. این خوب است که در اطراف، کودکان و بزرگسالان دیگر را که به زبان مادری کودک صحبت می کنند پیدا کرد، طوری که زبان خارج از خانواده نیز کارایی داشته باشد. هر چند کودکان بصورت فعال نمی توانند به زبان مادری والدین صحبت کنند، اما آنها بیشتر وقت ها از آنچه می گویند بیشتر می فهمند. این می تواند پسان تر، اساس یادگیری و استفاده ی فعال از زبان را بوجود آورد.

6: برای حمایت از رشد زبان مادری کودک، چکاری می توان انجام داد؟

کودکان ترک زبان در ترکیه و کودکان نشک در ناروی، زبان مادری را در موقعیت های مختلف و در تماس با افراد مختلف در خانواده، همراه با وابستگان و دوستان، در کودکستان، در مکتب، در فروشگاه، بیرون در خیابان یا در بس / اتوبوس یاد می گیرند. در طول روز کودکان این امکان را دارند که به زبان مادری گوش دهند، صحبت کنند و آن را بیاموزند. بسیاری از کودکان اقلیت، امکانات محدود برای رشد زبان مادری خود در ناروی دارند. بیشتر کودکان در درجه نخست، زبان مادری را در خانه می شنوند و از آن استفاده می کنند. این باعث بوجود آمدن توقع قابل توجه از پدر و مادر، همراه با کودکستان و مکتب برای تحریک رشد زبان مادری کودک می شود. بزرگسالان در اطراف کودکان باید محیط هایی را برای آنان بوجود آورند که کودکان بتوانند تا جای ممکن، هم در بین خانواده و هم در بیرون، به زبان مادری صحبت کنند.

بسیاری از کمون ها، اقدام به تاسیس کودکستان هایی کرده اند که در آنجا پدر و مادر همراه با فرزندان خود هستند. در آنجا می توان والدین دیگر و کودکان را در جریان بازی، فعالیت و فضای اجتماعی ملاقات کرد. همچنین در برخی از کمون ها، کتابخانه ها، موقعیت هایی را برای قصه خوانی به زبان های مختلف فراهم می کنند. کتابخانه ها همچنین کتاب هایی گویا (صوتی) برای کودکان و نوجوانان، به زبان های مختلف دارند. در کمون خود جستجو کنید که چه موقعیت هایی پیدا می شود. علاوه بر آن، والدین، کودکستان ها و مکاتب می توانند از کتابخانه های چند زبانه در کتابخانه عمومی اسلو استفاده کنند. کتابخانه محلی می تواند برای قرض کردن کتاب از آنجا کمک کند. روی سایت کتاب ها، به شمول کتاب های گویا، شعر، مقررات، ترانه و داستان به زبان های مختلف می توان یافت.

7: برای حمایت از رشد زبان نشک کودک چه می توان کرد؟

رفتن به کودکانستان، اساس خوبی برای رشد زبان نشک کودکان چند زبانه، بدست می دهد. در ادامه، همکاری خوب میان کودکانستان، مرکز صبحی، مکتب و والدین مهم می باشد. کودکانستان و مکتب، مسئولیت بزرگ برای رشد زبان نشک کودک دارند. با این وجود نقش والدین نیز برای رشد زبان نشک کودک مهم است. والدین هر چند نتوانند خود بخوبی به نشک صحبت کنند، می توانند از جمله فعالیت زبانی را که در کودکانستان و مکتب انجام می شود حمایت کنند.

کودکستان می تواند به کودکانی که در سن پیش از مکتب هستند، موقعیت های گوناگونی برای رشد زبان فراهم سازند. وقتی کودک بزرگ تر شده و به مکتب می رود، مرکز اس اف او (SFO) یا مکتبی که کار فعالیت با کودکان را انجام می دهد و فعالیت هایی همچون فوتبال، هم آواز خوانی، رقص یا ... می تواند برای رشد زبانی و اجتماعی کودک، فرصت های خوب ملاقات باشد.

کودکستان در همکاری نزدیک با والدین، برای تسهیل رشد زبانی کودکان در کودکانستان مسئولیت دارد. کودکانستان در چارچوب برنامه کودکانستان و محتوا و وظایف آن، متعهد است که کمک کند کودک زبان مادری خود را استفاده نماید و همزمان فعالانه کار کرده تا توانایی زبان نشک کودک را تقویت کند. والدین می توانند با آموزگار کودکانستان بحث کنند که کودک برای تحرک زبانی چه نیازهایی دارد، برای نمونه آیا امکان برای داشتن دستیار دو زبانه یا ارایه سایر اقدامات آموزش زبانی در کودکانستان وجود دارد.

8: دلیل اینکه کودک در کودکانستان صحبت نمی کند، چه چیزی می تواند باشد؟

کودکی که زبانی جدید می آموزد، خود را به روش های مختلف با زبان جدید ارتباط می دهد. برخی کودکان یکباره شروع می کنند که از کلمات و جملات به زبان جدید استفاده نمایند. ولی برخی مدتی طولانی، گاه چندین ماه، برای تبارز خود به زبان جدید صبر می کنند. وقتی کودکی در کودکانستانی وارد می شود که زبان مادری او در آنجا صحبت نمی شود، این می تواند موقعیت دشواری برایش باشد. در این زمان، همکاری نزدیک و مطمئن با بزرگسالان در کودکانستان، بصورت ویژه مهم است. هرچند کودک با کودکان و بزرگسالان در کودکانستان به زبان نشک صحبت نمی کند، ولی مهم است که دیده شود به روش های دیگر مانند اشاره کردن، شکلک درآوردن و استفاده از زبان بدن، رابطه برقرار کند. کودک شناخت و معلومات از زبان جدید را همیشه جمع آوری می کند، هرچند نتواند خود را به زبان نشک تبارز دهد. برخی کودکان به دلایل مختلف می توانند رشد زبانی یا مشکل زبانی داشته باشند. در آنصورت کودکانستان و والدین باید همکاری کنند که چگونه می توانند به کودک کمک نمایند. برای نمونه با کمک عامل خارجی که رشد زبانی کودک را مطالعه کرده و به کودک کمکی را ارائه کند که او هم در خانه و هم در کودکانستان نیاز دارد.

هر چند کودک، کودکان و بزرگسالان دیگر را که به زبان مادری در کودکانستان صحبت کنند ملاقات نمی کند، ولی به رسمیت شناختن زبان مادری، به رشد زبانی کمک می کند. برای همین والدین باید با کودکان در کودکانستان، هنگامی که وضع

طبیعی ست، به زبان مادری صحبت کنند. کارکنانی که زبانی مشترک با زبان مادری کودک ندارند، همزمان باید علاقمندی مثبت به زبان مادری کودک نشان دهند، برای نمونه با یادگیری برخی کلمات، آوازاها و مقررات به زبان مادری کودک. وجود بزرگسالان و کودکانی در کودکانی که به زبان مادری کودک توانایی دارند، برای رشد چند زبانی کودک مفید است.

9: آیا کودک باید در کودکان، بصورت دوزبانه کمک شود؟

شماری از کودکان، زبان مادری جز زبان نشک دارند و نشک را به عنوان زبان دوم در کودکان می آموزند. فهمیده شدن کودک و متبازر شدن وی مهم است. کودکان باید کمک کند که کودک زبان مادری خود را استفاده کرده و همزمان فعالانه تلاش نماید تا توانایی زبان نشک کودک نیز تقویت شود.

چنین حمایت هایی از زبان مادری کودک، بدون در نظر داشت اینکه کارمند به زبان مادری کودک صحبت می کند یا خبر، به روش های مختلفی صورت می گیرد. با این وجود دریافت کمک به دو زبان، برای بسیاری از کودکان می تواند بسیار مهم باشد. کمک دوزبانه می تواند به افزایش اطمینان کودکان و والدین یاری رساند و رشته ی پیوند بین خانه و کودکان باشد. همراه با بزرگسالی که زبان مادری کودک را می داند، کودک می تواند در برخورد با کودکان و بزرگسالان دیگر در کودکان، بفهمد و بفهماند. کودک به یک موقعیت با ارزش دست می یابد که همزمان با رشد توانایی های زبان نشک، رشد زبان

10: وقتی کودک می خواهد به مکتب برود

گذر از کودکان به مکتب می تواند هم برای کودک و هم والدین کار بزرگی باشد. کمون ها برای این گذر، همکاری های منظمی را پیشنهاد می کنند و کودکان ها باید برنامه هایی برای گذر از کودکان به مکتب، در برنامه سالانه خود داشته باشند. والدین در این مورد می توانند از کودکان و یا کمون معلومات دریافت نمایند.

وقتی موضوع شامل مسئولیت مکاتب در مورد کودکان از اقلیت های زبانی می شود، قانون آموزشی ویژه (2.8 §) وجود دارد که باید از آن اطلاع داشت.

پاراگراف 2-8 §: آموزش زبانی ویژه برای دانش آموزان از اقلیت های زبانی

دانش آموزان در مکتب ابتدایی (از صنف 1 تا 10) با زبان مادری غیر از نشک و سامی، حق آموزش ویژه زبان نشک را تا هنگام کسب مهارت لازم برای آموزش معمول دارند. این دانش آموزان در صورت نیاز، همچنین حق آموزش به زبان مادری، آموزش مضمون های درسی به دو زبان و یا هر دو را دارند.

آموزش زبان مادری می تواند در مکتبی جز مکتب معمولی که دانش آموز به آن می رود، صورت گیرد.

در صورتی که آموزش زبان مادری و آموزش مضمون به دو زبان به علت عدم وجود آموزگار مناسب ممکن نباشد، کمون باید در صورت ممکن آموزش دیگر سازگار با دانش آموزان ارایه نماید.

کمون باید پیش از تصمیم برای آموزش ویژه برای دانش آموزان، سطح توانایی زبان نشک دانش آموزان را ارزیابی کند. چنین ارزیابی باید همچنین در جریانی که دانش آموزان آموزش ویژه دریافت می کنند صورت گیرد. به عنوان اساس، ارزیابی می شود که آیا دانش آموزان توانایی کافی زبان نشک برای دنبال کردن آموزش معمول در مکتب را دارند.

برخی از اصطلاحات

زبان دوم: زبانی که کودک علاوه بر زبان مادری، بصورت طبیعی در محیط خود می آموزد.

زبان اکثریت: زبانی که اکثر جمعیت کشور به آن صحبت می کنند. در ناروی نشک زبان اکثریت است.

زبان اقلیت: زبان هایی که بخش هایی از جمعیت کشور به آن ها صحبت می کنند. در ناروی زبان های اصلی مانند سامی جنوبی، لوله سامی، سامی شمالی و زبان های ملی اقلیتی مانند کون وجود دارد. علاوه بر آن بخش هایی از جمعیت مهاجر، زبان های اقلیتی مانند پولندی، سومالی، عربی، تورکی، ویتنامی و تیگرینیا صحبت می کنند.

زبان مادری: بسیاری می گویند زبان مادری زبانی ست که شما ابتدا آن را می آموزید، زبانی ست که شما بهتر می فهمید، و یا زبانی ست که شما با آن خود را بیشتر هویت می بخشید. برخی می گویند که آن ها زبان های مادری زیادی دارند و چندزبانگی، زبان مادری آن هاست.

چند زبانی: به عنوان اصطلاح مجموعه ای، برای دو یا چند زبان استفاده می شود. گفته می شود که کودک در موقعیتی قرار دارد که توانایی چند زبان نسبت به یک زبان مادری وجود دارد.

Heftet er utarbeidet av Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring, NAFO

Nafo.oslomet.no

Alle foto: Marte Garmann